

NOTÍCIES

Seminari Camins de la Modernitat:
Art i Arquitectura a Mallorca (1874-1936)
2 de juliol de 2020, Universitat de les Illes Balears

El passat 2 de juliol celebrarem el seminari web Camins de la Modernitat: «Art i Arquitectura a Mallorca (1874-1936)», com a col·fó de les recerques desenvolupades en el marc del projecte I+D «La institucionalización de la modernidad. Artes visuales en Mallorca (1874-1936)» (HAR2016-77135-P). L'objectiu central era reflexionar sobre les interrelacions i sinèrgies que incentivà la modernitat artística a l'illa i valorar-les, així com fomentar el debat sobre un període en què les arts esdevenen mitjans propagadors de les noves icones de la modernitat.

Els investigadors i investigadores del projecte exposaren els resultats de llurs elaboracions sobre diversitat de camps artístics, plantejaments teòrics i metodològics, amb l'objectiu compartit d'identificar dins l'entramat historicoartístic de l'illa, les fites i els autors del període, els paradigmes estètics, constructius urbanístics i paisatgístics, així com els inicis de la consciència patrimonial.

La Dra. Catalina Cantarellas va obrir el seminari amb la ponència «La Ciutat com a marc de transformació: urbanisme i arquitectura a Palma, una reflexió necessària», d'ample abast i amb riquesa de referències, traçada sobre la base d'un coneixement profund del fenomen urbà, en un període de transformació incentivat per l'ideal de la modernitat. En l'àmbit artístic s'amplien els referents; la contemporaneïtat es manifesta a través de múltiples vies, com la incorporació de joves professionals, la irrupció del modernisme i el racionalisme o l'ús de nous materials com el ferro i el formigó armat. També les tipologies edilícies tradicionals canvien la seva fesomia i se n'introdueixen algunes inèdites en resposta als requisits d'una societat ansiosa per apropar-se a Europa com a referent de modernitat.

The poster features a background of a historical architectural drawing of a palm tree with a face and various annotations. Text on the poster includes:
- Logo of the Universitat de les Illes Balears (UIB) and the word 'seminari'.
- Title: 'Camins de la Modernitat. Estudis sobre Art i Arquitectura a Mallorca (1874-1936)'.
- Date and time: '2 de juliol, de 17 a 19.30 hores'.
- A circular badge that says 'en línia'.
- Contact information: 'Coordinació i contacte: Júlia Roman Quetglas: <julia.roman@uib.cat> Maria Sebastián: <m.sebastian@uib.eu>'.
- A registration link: '<https://forms.gle/3TZqSrWxjDtVZpz6>'.
- Logos for 'COMPROMESA AMB L'LEGENDA 2030' and '4' (4th anniversary of the university).
- Logos for the Department of Historical Sciences and Theory of Arts, the Government of the Balearic Islands, the Spanish Government, and the European Union.

La Dra. Júlia Roman presentà l'estudi «El jardí burgès a Mallorca», com espai i projecte de modernitat artística. La ciutat de Palma és l'escenari d'anàlisi, amb la creació dels primers passejos arbrats i jardins. En l'àmbit privat, el jardí esdevé àmbit neuràlgic de la residència suburbana que va donant forma al barri d'esbarjo del Terreno. La burgesia benestant desplega en els jardins els gustos i les tendències que mostren els catàlegs i revistes d'un art que, en aquest període, ha deixat de ser monopoli exclusiu de la classe senyorial.

La Dra. Francisca Lladó va tractar la figura de Norah Borges i la seva vinculació amb moviments d'avantguarda en «La imatge de la dona i la seva connexió amb l'avantguarda: Norah Borges, una ultraista al jardí». El seu treball es va focalitzar en els primers anys de l'artista, durant els quals pintà i dibuixà nombroses vistes urbanes i, sobretot, de jardins. La seva anàlisi ens desvelà de quina manera la dona artista troba les vies de creixement i es sobreposa dins d'un món, tradicionalment, aclaparat per l'home, articulant així la seva modernitat singular.

La recerca del Dr. Pere Capellà amplia el marc de referències en l'inici de la investigació sobre la presència real de la dona en la modernitat artística. En la seva ponència «Pintores del segle XIX a Mallorca» presentà un inventari inèdit d'artistes, moltes d'elles completament oblidades no només en l'àmbit de la societat actual, sinó també en el de la investigació acadèmica. Els resultats d'una primera incursió en el tema revelaren la intensa activitat expositiva de les artistes illenques en les exposicions locals i de fora, la seva presència en la literatura especialitzada i el seu rol en el marc de l'acadèmia i l'educació artística.

El Dr. Joan Carles Oliver presentà l'estudi «Fotografies de Mallorca entre les primeres tècniques a color del segle XX. Dels autocroms de Raymond de Dalmas als Kodachrome d'Ivan Dmitri». El paisatge de Mallorca, que havia estat font d'inspiració de l'artista romàntic, esdevé escenari d'experimentació artística en un camp que representa l'avantguarda de la modernitat en fotografia, compartit per professionals i afeccionats. A més d'incidir en un tema poc tractat per la historiografia, com és el de la fotografia en color, la seva intervenció posà de manifest la importància del viatge com a espai en què posar en pràctica les innovacions tecnològiques del mitjà, així com de la difusió pública com a consolidació de l'imaginari de l'illa.

La Dra. María Sebastián va analitzar l'aparició dels primers equipaments turístics a l'illa i la seva difusió a mitjans com la postal i les publicacions periòdiques amb la ponència «Els inicis de la indústria turística a Mallorca. Arquitectura i fotografia fins 1936». El seu treball abastà des de les reaccions dels viatgers del segle XIX enfront uns allotjaments precaris, fins al desenvolupament dels primers centres d'oci on la modernitat hi té cabuda d'una manera tímida.

La Dra. Francesca Tugores va traçar el desenvolupament de les institucions museístiques a Mallorca amb «La institucionalització del museu i la seva proliferació». La seva recerca indaga en l'eclosió d'iniciatives públiques i privades que desemboquen en la institucionalització de les institucions museístiques al llarg del període d'estudi i com, paral·lelament, es produeixen pèrdues patrimonials encara poc estudiades i en les quals cal aprofundir.

El seminari va concloure amb un col·loqui entre ponents i assistents, en el qual es valoraren les temàtiques tractades, en especial, pel seu caràcter innovador, per l'atenció en la diversitat de gènere i per la incidència en un període que, fins hores d'ara, havia estat tangencial als interessos acadèmics.

Finalment, cal dir que les ponències seran recollides en una publicació en format de llibre electrònic que es presentarà en els pròxims mesos.

Júlia Roman Quetglas
María Sebastián Sebastián
Universitat de les Illes Balears